

שהיה יושב ודורש להן כל היום לא קבלו ממנו עד שאמר להן יבא עלי כן שמעתי משמע' ואבטליון, כיון ששמעו ממנו כן עמדו ומינו אותו לנשיא עליהם, (ירושלמי שם פ"ו ה"א).

המאורע הגדול רב התוצאות הלזה הוא חידה סתומה, כאשר כבר העיר ר' אבין (בירושלמי שם) והלא אי אפשר לשני שבועות מבלי שיחול י"ד להיות בשבת, ואיך יכלה הלכה זו להיות בהעלמה, והנה אשר השיב שם, "כדי ליתן גדולה להלל" יתכן רק על התעלמות טעם ושורש ההלכה שראוי היה שבני בתירא שהיו גדולי הדור ידעו מקור הוראה זו, ואם נעלם ממנם זה האות כי הסיבו משמים הגדולה להלל, אבל עצם העובדה שנעשתה בקהל כל עדת ישראל איך אפשר שתתעלם מכולם ולא ידע שום אחד מישראל אם אכל פסח כשחל החג במוצאי שבת — ?.

אבל לפי הסברתי בפנים עמוד ט' תפתר לנו חידה זו, כי כל עוד שהיה הב"ד הגדול על מכונו באמת לא היה מצוי שיחול י"ד בשבת, כי בקביעתו של ניסן התחשבו עם עשיית הפסח דלא ליקלי בשבת, ואך בימי בני בתירא שלא היה מוסד אחד אחראי רק הרבה בתי מדרש לתורה שבראשם נשיאים הרבה אז הזדמן שחל ערב פסח בשבת א), ור' אבין שפיר תמה הלא אי אפשר לב' שביעית שלא יחול ערב פסח בשבת והיה להם לדעת שמפני זה עברו אדר, ושפיר השיב, "לחלוק גדולה להלל" כלומר שאמנם ידעו בני בתירא כי הב"ד שלפניהם עברו אדר בכדי שלא יחול י"ד ניסן בשבת, אבל לא ידעו מאיזה טעם, אם משום שס"ל כי פסח אינו דוחה שבת ובכן הרי כשיחול י"ד בשבת תתעקר מצוה זו לגמרי לכן בהיות לאל ידם עברו אדר, שאלמלא עברו החודש והיה י"ד חל בשבת לא היו מקריבים הפסח, או יתכן כי ב"ד שלפניהם ס"ל שפסח דוחה שבת ואלמלי חל י"ד בשבת היו מקריבים הפסח במועדו אבל בהיות עריכתו מסורה בידי העם כולו חשו שיכשלו על ידו לדוגמא בהוצאה לתוך העיר מבעוד יום בעוד שחומותי פרוצות וכדומה לכן לכתחילה עברו החודש דליחול י"ד באחד מימי המעשה ב), ובכן אחר שכבר הזדמן עתה שחל י"ד בשבת הרי מחויבים להקריב הפסח, בזה נסתפקו בני בתירא, אמנם ראוי היה שזקני בני בתירא שהיו גדולי הדור ידעו מאיזה טעם עברו לפנים והיו יודעים להכריע עתה הלכה, והיתה העלמה זו סיבה מההשגחה ליתן הגדולה להלל.

ואם אמנם מקובל היה בידם שעשו ישראל הפסח בשבת בשנה ראשונה לצאתם ממצרים כשהוקם המשכן שאותו היום נטל עשר עטרות ראשון למעשה בראשית (שבת פ"ז סע"ב), ומדריש ירחא דניסן באותה שנה באחד בשבת הרי חל י"ד בשבת ועכ"ז הקריבו הפסח, כן גם ידעו שפסח גלגל בשבת היה, שכ"ח בניסן שנכבשה

(א) ראה בצל"ח שם שהרגיש כי בני בתירא יכלו לעבר החודש אדר בכדי שלא יחול ערב פסח בשבת, ומהפלא שלא עמד כי זה יאיר לנו כל המאורע הנפלא ההוא.
(ב) כאשר לא הושיבו מלך זכהן גדול בסוד העיבור בחששם שנטיה אישית מפני החיילים או מפני הצינה ישפיע על הכרעתם אם שאין בכללי העיבור כי משום כך רשאים לעבר, ומבואר בירושלמי סוכה פ"ד סה"א ר' סימון מפקיד לאלק דמחשבין יהובון דעתכון דלא תעבדין לא תקיעתא בשבת ולא ערבתא בשבת (ר' סימון צוה לאלו שעסקו בקביעת העיבורים שיתנו דעתם שלא יקבע ראש השנה ויום הערבה בשבת) אם כי זה לא נמנה בכללי קביעת העיבור.